

Cigan je cigan.

Cigan je cigan, pravi že star pregovor. Kajpada, mladi čitatelji, da vam bom v sledeči resnični dogodbi dokazal, da se narod nič ne moti, če trdi, da ni cigan mnogo prida, naj bo potem že ogrski, turški ali egiptovski. Sedaj pa poslušajte:

Lep dan je bil v Poličanih. Pri zadnji hiši dolge te vasi sta se na vrtu igrala dva otroka: Anžek in Jerica. Gledala sta danes s posebnim zanimanjem in z otroško radovednostjo visok steber dima, ki se je tam v vaškem logu vzdigal proti nebu. Bili so tamkaj cigani in so kuhali ali kovali, saj nas to ne zanima. Sevé, naša mala dva sta marsikaj uganila, kar ni bilo res, v marsičem sta si tudi nasprotovala, vendar sta si bila v tem jedina, da se je ciganov treba bati.

Nista se še dolgo kratkočasila z raznimi slikami bujne domišljije, ko zagledata na vasi cigana in ciganko, ki sta šla proti njihovi hiši. Sedaj bi si bila lahko ogledala zarujavele in umazane ciganske obraze in njih raztrgano obleko, pa nista imela časa; kar udrila sta jo v hišo k materi. V strahu in trepetu sta ji pripovedovala, da gresta cigana k njim. Tudi mati ni bila nič vesela teh gostov, saj je vedela, kako nadležni so ti ljudje. Nazadnje navadno še vedno česa zmanjka pri hiši poleg naprošenega, ker no, saj menda lahko povém, da cigan tega ne vzame, česar ne vidi, ali pa, česar odnesti ne more. Že je mislila iti duri zapahnit; pa je bilo že prepozno.

Med hišnimi vrati se prikažeta rujava obraza ciganska, in kmalu nato so se čuli običajni glasovi:

»Dajte, malo masla, malo slanine!« in še mnogo sta naštela cigan in ciganka.

»Nimam slanine; nič ne koljemo«, izgovarja se mati. »Masla pa še manj; krava je že o svetem Jurju odstavila. Dam vama moke, ali pa fižola, če hočeta.«

Tudi s tem se zadovoljita ciganska nadležneža.

»Kje imate gospodarja?« vpraša ciganka.

»Zunaj na vrtu«, odgovori neresnično mati.

Oče je bil na polju, pa ni hotela tega povedati.

Tedaj dobi ciganka pogum, da poskusi svojo srečo, srečo s prorokovanjem. Sili in sili v mater toliko časa, da se dá ta naposled pregovoriti in pokaže svojo desnico ciganki. Kajpada ženske so radovedne.

Tedaj pa naredi ciganka važen obraz, oči se ji zablisnejo in s kolikor mogoče slovesnim glasom ji začne pripovedovati vse mogoče in nemogoče stvari, da bi preslepila verno poslušalko. — Preslepila jo je.

Verjela je mati, da znajo nekateri ljudje več kot drugi, in prazne vere so jako vkoreninjene med narodom našim še dandanes.

»Vi ste pred petnajstimi leti pogoreli«, govori važno nova prerokinja. »Kmalu nato — drugi dan po požaru — je gospodarja konj udaril. Soseba vam je sovražna, nje se varujte! Ni dolgo od tega, kar ste skupili za vole 200 gold., in« — sedaj jame ciganka tiho govoriti — »in sedaj vas lahko osrečim. Moja moč je velika. Jaz znam denar pomnožiti.«

Nato ji je še mnogo skrivnostnega šepetala.

Žena pa vsa zmedena od silne proroške vednosti cigankine, ni vedela, kaj bi naredila. Verjela je gotovo in trdno, da zná ciganka res vse, sicer bi ji ne bila znala tako resnično povedati preteklih rečij. To je pa za neukega človeka dovolj, da se ga lahko preslepi.

Zménita se, da bo dala žena ciganki dvesto goldinarjev, katere bosta v škrinjo zaprli. Čez leto dnij pa bo ciganka nazaj prišla, pa bo v škrinji desetkrat toliko denarja kot sedaj. Pohlep po denarju je bil preveč hud za ženo, da ni spoznala ciganske sleparije.

Vendar je žena hotela prej moža poklicati in ga za svét vprašati, pa tega ni ciganka pustila, češ, da ne sme nihče drug za skrivnost znati kakor ona sama, in kdor je sedaj v sobi.

Prinesla je denar, in položili sta ga v predapec stare hišne škrinje. Čudne reči je govorila ciganka pri tem v neumljivem jeziku, da je bilo žene skoraj groza.

»Sedaj me za trenutje zapustite; zadnjo zarotenje moram sama izvršiti«, dé prekanjena ciganka.

Pa še to ni odprlo gospodinji očij, ampak poslušno je stopila v vežo z otrokoma, ki sta se prestrašena držala materinega krila.

V sobi je pa precej nato ključ v škrinji zaškripal, in stvar je bila končana.

Ciganka je izročila ključ gosposlinji in ji zabičala, da ne sme pred letom odpreti. Čez leto dnij bo sama nazaj prišla, da odpre. Potem je odšla z znatnim darom.

Še isti dan so odšli cigani iz Poličan.

Žena ni mislila precej možu povedati, a otroci so mu že na poti s polja vse razložili, kolikor so pač vedeli. Mož je bil hud, in zahteval precej ključ od skrinje, a ko mu je gosposlinja vse povedala o cigankini vednosti, je verjel celo sam.

Med upom in strahom je teklo počasi leto.

Prišel je naposled isti dan, a ciganov ni bilo.

Čakali so celi dan, a o ciganih ni bilo ni duha ni sluha.

Zvečer sta pa sama odklenila in, o grôza! — našla sta prazno skrinjo —; niti beliča ni bilo notri. Žalost, jeza in kreg so se vrstili zatem v hiši.

Ciganka je bila odnesla denar, zato je ni bilo nazaj.

Še na nekaj moram odgovoriti. Gotovo boste vprašali, mladi čitatelji, kako je vedela ciganka pretekle reči, kakor o ognju, gospodarjevi nezgodi. — Prav lahko!

Pred petnajstimi leti so bili cigani ravno v Poličanih, ko je našemu gospodarju hiša zgorela. In drugi dan ga je konj udaril, kar so tudi cigani izvedeli.

Da je pa izvedela ciganka o skupljenih denarjih, je bila kriva sosedu, s katero je bila naša gosposlinja res nekaj v prepiru. Ko je ciganka prosila pri sosedu, ji je ta rekla, naj gre k sosednji hiši, tam bo dobila, ker so za vola skupili 200 goldinarjev.

Tako je nastala proroška zmožnost cigankina.

Mož je sicer izročil celo zadevo sodnji, pa zaman. Še dandanes ni dobil tistih denarjev, in jih tudi najbrže nikoli ne bo.

No, vidite, da res niso cigani dosti prida.

Zato se ne dajte jim oslepariti, kakor ta žena, ki se še dandanes zaradi tega kesa, a zaman.

Angelar Zdénčan.

